

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкина*

Том 1

Харків
«Право»
2016

УДК 343.9(477)
ББК 67.9(4УКР)61
3-68

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. – 166 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)
ISBN 978-966-937-086-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Видавництво «Право», 2016

Міністр юстиції Павло Петренко заявив, що наразі за «законом Савченко» підлягають звільненню 35 тисяч осіб, вже звільнено 8,5 тисяч осіб». Із зазначених 8,5 тисяч осіб тільки за декілька місяців «900 осіб вчинили тяжкі і особливо тяжкі злочини: 27 навмисних вбивств, 21 тілесне ушкодження (тяжкі і особливо тяжкі), 12 згвалтувань, 670 крадіжок, 172 грабежі, 68 розбоїв, 43 шахрайства, 23 хуліганства», – сказав він [5].

Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман в ефірі ток-шоу сказав: «Я вважаю, що закон, який був поданий в український парламент, який спростив відповідальність злочинців, закон імені одного депутата, дав можливість десяткам тисяч злочинців вийти сьогодні на свободу. Ви подивіться – вбивства, пограбування. У своїй більшості ці люди звільнені за “законом Савченко”. Цих людей випускають, і вони починають вбивати, грабувати і гвалтувати. Ми маємо не забувати про боротьбу з бандитизмом. Уряд найближчим часом вийде на те, щоб скасувати “закон Савченко” або його змінити» [4].

5 жовтня 2016 р. Кабінет Міністрів України вирішив, як саме змінити «закон Савченко». Формула зарахування перебування в СІЗО «один день за два дні» залишається тільки для тих осіб, які вчинили легкі чи середньої тяжкості злочини. Особи, які є рецидивістами, і особи, які вчинили тяжкі або особливо тяжкі злочини, не можуть підлягати звільненню за цим законом.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна побачити дуже багато негативних наслідків. Дуже багато людей, які були звільнені за «законом Савченко», повторно скоюють злочини і на сьогоднішній день саме через цей закон рівень криміногенної ситуації в суспільстві збільшується. Однак закон діє і його відміна порушить права людей, котрі перебувають під вартою і повинні вийти за «законом Савченко». Утім краще пізніше, ніж ніколи.

Список літератури

1. Liga.net [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://news.liga.net/news/politics/12695935-troyan_nado_srochno_menyat_zakon_savchenko_chislo_ubiystv_rastet.htm.
2. ПРАВДА.if.ua [Електронний ресурс]– Режим доступу:<http://pravda.if.ua/news-100826.html>.
3. ТСН.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/cherez-zakon-savchenko-na-svobodu-viyde-tisyacha-vbivc-glava-penitenciaranoi-sluzhbi-589850.html>
4. Українські національні новини (УНН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1603418-v-groysman-poobitsyav-zminiti-abo-skasuvati-zakon-savchenko>.
5. Українська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prawda.com.ua/news/2016/10/5/7122705/>.

Науковий керівник – д-р юрид. наук, проф. В. В. Шаблюстий

*А. Ю. Касютіна,
аспірантка Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Ставиша Національної академії правових наук України,
м. Харків*

ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІКТИМІЗАЦІЇ СУДДІВ ТА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

На початку ХХІ ст. віктимологія посідає одне з визначних місць у системі науки кримінології і в юридичній практиці, адже є перспективним напрямом вивчення злочинності з позиції жертви злочину, а процеси віктимізації в системі механізму запобігання злочинності набули особливого значення у зв'язку з соціальними перетвореннями в Україні, у результаті яких у суспільстві відбулись революційні та еволюційні зміни, і потребують глибокого вивчення.

Поняття професійної віктимізації можна визначити як процес і результат перетворення особи або соціальної групи на жертву злочину, обумовлені виконанням такими особами своїх професійних обов'язків. Тобто обов'язковою умовою вчинення злочину і перетворення осіб на жертв (потерпілих) є приналежність їх до тієї чи іншої професії чи службової діяльності.

Аналіз офіційної статистичної інформації дає підстави вважати, що політична нестабільність в державі призводить до збільшення кількості злочинів, жертвами яких є посадові особи органів державної влади. Вважаємо за необхідне звернути увагу на такі категорії потерпілих, як працівники правоохоронних органів та суду, адже такі злочини характеризуються особливою суспільною небезпечністю, бо створюють загрозу для життя, здоров'я, власності тощо, не лише для самих потерпілих, а й для членів їх сімей та близьких осіб, підривають авторитет органів державної влади, ставлять під сумнів рівень і стан захищеності та забезпеченості відповідними державними гарантіями таких категорій громадян.

За даними офіційної статистики, кількість потерпілих від злочинів в Україні за січень-вересень 2016 р. склала близько 2 328 305 осіб. На сьогодні немає офіційних даних щодо кількості жертв за професійною ознакою [1].

За приблизним підрахунком кількість жертв-працівників судів та правоохоронних органів складає не менше 6000 осіб зареєстрованих випадків кримінальних правопорушень [1]. Очевидно, що кількість латентних жертв цієї категорії є також достатньо високою.

Серед детермінант професійної віктимізації можна назвати суспільні звичаї засуджувати жертв-працівників судів та правоохоронних органів (через недовіру до органів державної влади, правоохоронної системи держави), численні провокації, такі шкідливі явища і процеси, які наявні у сучасному суспільстві, як корупція, розвиток тіньової економіки, політична криза, негативний інформаційний вплив на суспільну свідомість засобів масової інформації та мережі Інтернет тощо [2].

На сьогоднішній день у державі порушуються незалежність суддів та працівників правоохоронних органів, їх права на безсторонність, повагу, безпеку тощо.

Були зафіксовані факти тиску, погроз і нападів на суддів з боку учасників судових проваджень, громадських активістів, політиків, державних службовців. Внаслідок цього суди України втрачають можливість реалізації своєї основної функції щодо незалежного судового захисту. Випадки тиску, втручання у діяльність судів України, вчинення дій, які заподіюють шкоду життю та здоров'ю суддів, членів сімей суддів, у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя або створюють загрозу такого заподіяння, завдання шкоди майну, що є власністю судді або членів їх сімей, набули вкрай небезпечних масштабів, що загрожує існуванню і розвитку демократичного суспільства.

За даними Узагальнення фактів тиску на суддів у зв'язку із здійсненням правосуддя та втручання у діяльність судів України [3], можна стверджувати, що найбільш резонансні випадки злочинів проти життя та здоров'я, власності суддів, членів їх сімей, вчинених у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, було вчинено у Харківській, Одеській, Черкаській, Львівській, Київській, Донецькій, Запорізькій, Дніпропетровській, Чернігівській, Хмельницькій, Херсонській, Закарпатській областях (ці випадки охоплюють 2012–2016 рр.).

Причини віктимізації – обставини в житті людей і суспільства, які детермінують процес перетворення конкретної особи на жертву злочину чи сприяють реалізації цього процесу. Умовами віктимізації є різноманітні явища об'єктивного і суб'єктивного характеру, які підвищують ступінь віктимності, суттєво полегшують можливість виникнення конфліктів, нагнітають ескалацію віктимогенної ситуації.

Однозначно не можна сказати, які дії потерпілого здатні спровокувати вчинення злочину. Для одних злочинців активні дії потерпілого сприяють виникненню страху, що може спричинити відмову від злочинного задуму. Аналогічні дії можуть привести іншого злочинця в стан афекту, який викликає сильні психомоторні реакції, іноді небажані навіть для нього самого.

Що стосується працівників суду та правоохоронних органів, то їх поведінка обумовлена службовою діяльністю, професійними обов'язками, компетенцією, функціями, завданнями та принципами діяльності державного органу. А тому держава має забезпечувати таких осіб та членів їх сімей

реальними гарантіями і механізмами захисту життя, здоров'я, майна тощо, не допускати випадків свавільного втручання у діяльність таких осіб, неповаги до суддів, судового процесу, правоохоронної діяльності, зловживання службовим становищем з боку представників законодавчої та виконавчої гілок влади, контролювати суворе дотримання Конституції України, а саме її основоположних засад щодо поділу державної влади в Україні на законодавчу, виконавчу та судову.

Список літератури

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
2. Головкін Б. М. Віктимізація населення в Україні: стан, детермінанти, запобігання / Б. М. Головкін // Теорія і практика правознавства. – Вип. 2 (6) / 2014.
3. Узагальнення фактів тиску на суддів та втручання у діяльність судів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oda.arbitr.gov.ua/sud5037/inform/news/297614/>.
4. Юрченко О. Ю. Роль виктимного поведіння в механізмі совершення тяжких насильствених преступлений против жизни и здоровья личности / О. Ю. Юрченко // Проблеми боротьби з насильницькою злочинністю : зб. матеріалів наук.-практ. конф., 2001. – С. 106–109.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. О. Ю. Юрченко

*М. М. Козачок,
студент 9 групи 5 курсу Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ПРОВОКУЮЧА ПОВЕДІНКА ПОТЕРПІЛИХ У МЕХАНІЗМІ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

Довгий час у вітчизняній правовій теорії і практиці при дослідженні проблем попередження злочинів, насильницьких зокрема, центральною фігурою виступала особа злочинця. Але в розглядуваних злочинах завжди є потерпілий, без участі якого немає кримінального конфлікту, в широкому розумінні цього слова. У багатьох випадках розвиток і кульмінація злочину певною мірою є наслідком віктимної (провокуючої) поведінки потенційного потерпілого. Тому вивчення насильницької злочинності без оцінки тієї ролі в генезисі злочинної дії, яку відіграє потерпілий, є однобічним.

Результати досліджень, які проводились багатьма вченими, зокрема Г. І. Чечелем, і у різні часові проміжки, дуже збігаються і в основному свідчать, що: 40%, від загального числа потерпілих становить невинна (ідеальна) жертва злочину, значна частина з них знаходилася в родинних стосунках з обвинуваченим; жертва, яка стала нею завдяки своїй поведінці, що характеризується негативними особистісними особливостями, – близько 35%; жертва, що при певних обставинах сама може стати злочинцем – приблизно 10%; жертва, що винятково тільки сама винна у вчиненні на неї посягання, тобто така, яка одночасно є і злочинцем, – 15%.

Віктимологічна вина має місце тільки у випадках негативної поведінки потерпілої особи, що охоплюється також і змістом провокації злочину з боку потерпілої особи. Залежно від психічного ставлення жертви до своєї поведінки розрізняють такі різновиди провокації:

- свідомої провокації: жертва усвідомлює, що її поведінка може викликати настання шкідливих, іноді трагічних для неї наслідків, але припускає, що уникне їх настання, недооцінюючи психічну реакцію іншої особи або переоцінюючи свої власні можливості;
- несвідомої провокації: жертва не усвідомлює можливі наслідки своєї поведінки.